
ALENKA ŠIVIC - DULAR

Gregor Krek spada med tista velika imena slovanske filologije, ki so se s svojim delom za trajno zapisala v njeno zgodovino. Zavedal se je vseh omejitev, ki so izhajale iz tedanjega razvoja znanstvene misli in hkrati poskušal razumeti nove tokove v jezikoslovju.

Ključne besede: Gregor Krek, jezikoslovje, debelna teorija, valovna teorija.

Gregor Krek is one of the great figures of Slavic philology whose works and names are indelibly inscribed in the discipline's history. Aware of all the limitations of scholarly thought as developed at the time, he simultaneously sought to understand new trends in linguistics.

Keywords: Gregor Krek, linguistics, Stammbaum theory, Wellentheorie.

I.

Osnovne biografske in bibliografske podatke o Gregorju Kreku vsebujejo enciklopedije in leksikoni,¹ prav tako tudi spominski in priložnostni članki; v njih so tudi posamične ocene njegovega literarnega in znanstvenega ustvarjanja in prispevka. – Gregor Krek se je z jezikoslovno razpravo o nominalni sklanjatvi pridevnikov v staro- in novoslovenščini [Krek 1866] habilitiral za področje slovanskih jezikov in slovstev (1867), postal najprej privatni docent za slovansko filologijo (1867), nato izredni (1871) in nato redni profesor (1874–1902).² Zanj je bila na Univerzi Karla in Franza v Gradcu osnovana stolica za slovansko filologijo, ki ji je znanstveno širino dal prav Krek.

G. Krek kot filolog³ se je že v gimnazijskih letih (1858)⁴ začel zanimati za ljudsko pe-

¹ Jagić 1910: 785–786; *OSN* XVI: 115; Pirjevec 1925–1932: 557–558; Slodnjak 1962; Wytzens 1968: 249; Dolenc 1992: 1; Dolenc 2005: 125–127.

² Drugačne letnice o nastopu izredne (1870) in redne profesure za slovansko jezikoslovje (1875) najdemo pri Glaserju [1896: 193], medtem ko Dolenc [1992: 1] piše samo, da je *postal prvi profesor slavistike na graški univerzi (1867–1902)*.

³ V. Jagić [1910: 785] je o njem zapisal, da ga zgodovina književnosti zanima bolj kot pa filologija v ozkem pomenu besede, tj. kot jezikoslovno usmerjena filologija. Slovansko filologijo v širokem pomenu besede je namreč definiral kot znanost, ki preučuje duhovno življenje slovanskih narodov, kakor se izraža v jeziku, spomenikih pismenstva, v književnih delih in v ljudskem slovstvu, v verovanjih, izročilu in šegah, zato torej sodi v okvir slovanske filologije znanstveno preučevanje slovanskih jezikov (tj. jezikovnih spomenikov, narečij, izvira in razvoja knjižnih jezikov), preučevanje slovanskih literatur (tj. zgodovine slovanskih književnosti, literarnih obdobj, ocenjevati posamezna dela, tuje vplive) in zgodovina vsakdanjega življenja [Jagić 1910: 1].

⁴ Gl. več člankov v časopisu *Novice gospodarske, obertniške in narodne* [Krek 1858a, b, c]

sem in je vse življenje preučeval literaturo, folkloro in mitologijo Slovanov,⁵ kar je pojmoval kot vidni izraz duhovne in kulturne zgodovine slovanstva. Pomemben ključ do najstarejše duhovne kulture je Krek videl v vsebini jezika, tj. v besednih pomenih, zato je imela v njegovem znanstvenem razmišljanju nepogrešljivo vlogo etimologija, ki s svojimi raziskovalnimi metodami zmora razkrivati izvirne besedne pomene in tudi izvirno pomensko motivacijo, ta pa po Kreku odseva kulturno in jezikovno pogojeni pogled na predmet/pojav, ki se poimenuje. Pri tem pa ni mogoče spregledati dejstva, da je za orientacijo po etimoloških rešitvah in še posebej za presojo njihove ustreznosti potrebna visoka stopnja jezikoslovne in primerjalnojezikovne izobrazbe.

Spominska obletnica je primerna priložnost ne samo, da osvežimo spomin na učitelje in sadove njihovega delovanja, temveč da jih tudi iz časovne razdalje postavimo v kontinuiran tok znanstvenega razvoja. Šele ob tej priložnosti sem ugotovila, da se Krek kot raziskovalec slovanske mitologije še danes pojavlja na spletnih straneh,⁶ da je navzoč v literarnozgodovinskih priročnikih, medtem ko je njegov jezikoslovni prispevek potisnjen ob stran. Pa vendar filološko-jezikoslovna stališča, ki so Kreka vodila pri znanstvenem razmišljanju in presojanju, poznamo slabo in površno, zato menim, da bo v prihodnje ta primanjkljaj treba odpraviti s celoviteje zasnovano študijo, ki bo hkrati tudi dragocen prispevek k zgodovini jezikoslovja v 19. stoletju.

Ta prispevek je predvsem eden od korakov na poti do celovitejšega pogleda v Krekovo delo in njegov pomen. Za izhodišče sem iz več razlogov vzela drugo izdajo slovitega znanstvenega besedila *Einleitung in die slavische Literaturgeschichte* – podnaslovljenega kot *Akademische Vorlesungen, Studien und Streifzüge* [Krek 1887]:

- a. s tem delom je Gregor Krek utrdil svoj znanstveni ugled;
- b. delo pregledno in problemsko predstavlja tradicionalne filološke in primerjalnojezikoslovne znanstvene teme, pri obravnavi katerih se je jasno pokazal znanstveni credo G. Kreka;
- c. obdobje med prvo (1874) in drugo izdajo te knjige (1887) so zaznamovale ključne spremembe v primerjalnem jezikoslovju, tj. nastop mladogramatične šole (K. Brugmann, H. Osthoff, H. Paul, G. I. Ascoli idr.) in prvi strukturalistični pristopi v primerjalnem jezikoslovju (F. de Saussure), ki so spremenili znanstveno paradigmo;
- č. mladogramatične ideje so močno pospešile jezikoslovne raziskave posamičnih indoevropskih jezikov;
- d. zanimivo je spremljati Krekov odziv na nove ideje.

⁵ Pisal je o celovškem (rateškem) rokopisu [Krek 1881], o izvihu besed plug in breza [Krek 1884].

⁶ Prim. projekt srbske mitologije z imenom Rastko (Novi Sad). V svojih delih ali s posebnimi prispevki so ga omenjali predvsem slovenski etnologi, ob različnih priložnostih pa je njegov spomin ohranjal tudi njegov rojak, prof. Janez Dolenc.

II.

Druga izdaja Krekovega dela *Einleitug...* s skupaj 887 stranmi je skoraj trikrat daljša od prve iz leta 1874. Razdeljena je na dve knjigi, vsaka pa na več poglavij in podpoglavij. Na koncu je dodano besedno in stvarno kazalo. Knjiga vsebuje številne in tudi izjemno obsežne opombe – samo v prvi knjigi jih je 760; v njih najdemo dragocene in danes redko dosegljive bibliografske informacije in pojasnila ter celo dodatne razprave. Knjiga je bila večkrat označena kot kompilacija, s časovne razdalje pa je prav zaradi teh informacij pridobila še dodatno vrednost, saj je so v njej zapisani in ohranjeni številni detajli iz tedanjih znanstvenih razprav, ki postajajo sčasoma vse težje dostopni. Pa vendar ni mogoče zanikati jasnega avtorjevega pečata, ki se kaže v izbiri tem, načinu predstavitve in predvsem v kritičnih presojah in komentarjih. V tem prispevku so obravnavana predvsem tista podpoglavja iz knjige, v katerih govori o lingvogenezi slovanskih jezikov iz indoevropskega prajezika. Prva knjiga obravnava naslednje tematske sklope:⁷

*I. Abschnitt**Die Slaven ein Glied der Arier (3–66)**II. Abschnitt**Die Slaven nach der Abtrennung vom arischen Grundstamme (66–211)**Die Loslösung der Slaven vom arischen Urvolke in Beziehung auf andere Glieder desselben Stammes (66–93)**Die Slaven als Einzelvolk (93–211)**III. Abschnitt (211–473)**Die Spaltung der slavischen Grundsprache (211–246)**Gedrängte historische Notizen (246–353)**Cultur- und Sittengeschichtliches**Das Privatwesen und Sitten (354–362)**Zivil- und Staatsverfassung (363–372)**Die Slaven – zumal in späteren historischen Zeugnissen – als gesangliebend geschildert werden (373–439)**Die Frage der slavischen Lautschrift (440–448):**---Excurs zu S. 400, (448–473).⁸*

⁷ Druge knjige pri analizi nisem upoštevala, čeprav je tudi tja uvrščeno poglavje o jeziku, vendar pa so besedje in lastna imena (osebna in zemljepisna) obravnavana predvsem s stališča pomenske motivacije in njene tipologije ali pa s stališča domače – izposojeno. Obsega pa naslednja poglavja: Allgemeine Bemerkungen über die slavische traditionelle Literatur und deren Beziehung zur Culturgeschichte, zunächst zur Mythologie (s podpoglavjema: Die formale Seite der traditionellen Literatur: Die Sprache [484–568], Die Sitte [569–605]), Die reale Seite der traditionellen Literatur (s podpoglavji: Märchen und Sagen [606–785], Sprichwörter, Aberglaube, Zaubersprüche und Rätsel [786–818], Lieder [819–867]).

⁸ Iz znanih literarnih virov izhaja izčrpna razprava o vprašanju avtohtone slovanske glasovne pisave, ki jo sklene z ugotovitvijo, da Slovani pred glagolico in cirilico niso poznali pravega črkopisa, pač pa samo

Krekov 'Uvod...' predstavlja etno- in lingvogenetski razvoj Slovanov in njihovega jezika od najstarejših, v popolno temo zavitih časov, do trenutka njihove zgodovinske pojavitve v pradomovini (Zakarpatej) in tudi naprej. V razpravo je namreč vključil celo arheološke in antropološke (»fiziološka« etnologija) poglede na ozemlja, ki so se tako ali drugače povezovala s Slovani; opozoril je na nemoč in meje dokazov teh dveh znanosti in ostro zavračal stereotipna mnenja o Slovanih. Prepričan je bil, da zgodovina vsakega ljudstva obsega vso tisto preteklost, za katero je kontinuiteta zanesljivo dokazljiva, zato je v novodobnem primerjalnem jezikoslovju videl metodološke in stvarne možnosti za osvetlitev njegovega izvira. To je v nasprotju s starejšimi hipotezami jasno pokazalo, da so Slovani del velike jezikovne družine, za katero se uporabljajo različna imena (npr. arijski jezik, arijoevropski jezik, indoevropski jezik, indogermanski jezik, jafetitski jezik itn.), zato je zgodovina Slovanov in slovanskega jezika tesno povezana z zgodovino tega starodavnega ljudstva in jezika.

Jezik (pra-)arijskega ljudstva ni bil enak nobenemu znanemu jeziku, je pa v embrionalni obliki že vseboval jezikovne elemente, iz katerih so se pozneje samostojno razvili vsi indoevropski jeziki: indijščina, grščina, keltščina, germanščina, slovanščina idr. Z vprašanjem prajezika se je aktualiziralo tudi vprašanje, na kateri lokaciji naj bi nastal (tj., kje je bila njegova zibelka, *die Wiege*, oziroma prvotni sedež, *der Ursitz*). Krek je pregledno predstavil obe najverjetnejši hipotezi, starejšo o centralnoazijskem in nekoliko pozejšo o evropskem izviru praarijskega jezika; pri slednji se je govorilo o možnosti več lokacij (zahodna Nemčija, vzhodna Evropa, nad Črnim morjem, blizu Kaspijskega morja itn.). Hipotezo o evropskem izviru je argumentiral jezikoslovno (npr.: ta prajezik nima skupnih besed za »azijske« živali – leva, tigr, kamelo, obstajajo pa skupne besede za izrazito »evropske« rastline – brezo, bukev idr., za podnebne pojave), in nejezikoslovno (npr. svetli antropološki tip; večja verjetnost enkratne selitve v centralno Azijo kakor pa večkratna selitev v Evropo). In čeprav je štel argumente za tehtne, ga niso prepričali, da bi se odrekel dotedanjemu mnenju [Krek 1887: 11].

Podobno stališče je zavzel tudi ob jezikoslovni presoji glasovnega sestava prajezika. Za prajezikovni vokalizem mu je bil tradicionalno izhodišče dotlej veljavni sistem treh kratkih vokalov (tj. *a*, *i* in *u*) in dveh stopenj: srednje stopnje ali gune (npr. *a+i*, *a+u*, *a+a* → *ā*) in podaljšane stopnje ali vrddhija (npr. *āi*, *āu*), kakor se je bil v znanstveni literaturi oblikoval na podlagi indijske slovnice, gotovo tudi v zvezi s prevladujočim mnenjem, da je stara indijščina zaradi svoje arhaičnosti jezikovno najbližja prajeziku. Tudi pri prajezikovnem konzonantizmu izhaja iz 15 tradicionalnih konzonantov (*k*, *g*, *gh*; *t*, *d*, *dh*; *p*, *b*, *bh*; *j*, *s*, *v*, *m*, *n*, *r*). Vendar pa Krek v svoji razgledanosti in znanstveni nepristranskosti ni zamolčal novih jezikoslovnih smeri, ki so v znanstveno razmišljanje vnesle nove vzorce. Med njimi je bila pomembna ideja o glasovnem zakonu, ki je vzporeden naravnemu zakonu, in analogiji, še daljnosežnejša pa ideja o obstoju jezikovne strukture. Krek omenja tezo K. Brugmanna o sistemu petih indoevropskih kratkih vokalih (tj. *a*, *e*, *o*, *i*, *u*), iz česar sledi, da je prajezikovni vokalizem sorodnejši grškemu (kot indijskemu), in tezo o *e*-jevskem vokalu kot osnovnem,

posebna znamenja, in sicer kljub temu, da v svojem leksikonu poznajo podedovani glagol *p̥sati, pišet̥, ki pa še ni imel današnjega pomena.

ker se pojavlja v primarnih oblikah. Kreku je bilo to sprejemljivo, med drugim zato, ker so dolga vokala *ī*, *ī* lahko razlagali po redukciji iz dvoglasnikov in ker tako ni treba več predpostavljati obstoja nerazumljivih prvotnih korenov brez vokala (prim. *bhs-*, *pt-*), vendar pa ni prepoznal splošne prednosti sistema petih kratkih vokalov za prajezikovno rekonstrukcijo. Trdno je bil namreč prepričan, da so zadovoljive že dotedanje razlage nastanka vokala *e* (v evropskoarijskem jeziku) kot tudi vokala *o* (v grško-italskem jeziku), poleg tega pa je zadevo zožil izključno na razmerje arhaizem – inovacija: pri nastavitvi tričlenskega sistema kot prajezikovnega je treba kot inovacijo razlagati grško stanje, pri nastavitvi petčlenskega sistema kot prajezikovnega pa indijsko stanje. Idejo o zlogotvornih sonantih (K. Brugmann) je prav tako sprejel z načelno skepsjo, pozdravil pa je idejo dveh vrstah velarov (G. I. Ascoli). Temeljito pa je Krek predstavil in tabelarično ponazoril prevojno teorijo (F. de Saussure), predvsem pa poudaril, da nova pojma *sonantični koeficient* in *prajezikovna kontrakcija* ustrezno razlagata daljšanje kratkih vokalov in sonantov, tako da postane pojem guniranja (*die Gunierung*) pri razlagi kvalitativnih in kvantitativnih razmerij med vokali popolnoma nepotreben.

III.

Individualizacija indoevropskih jezikov s posebnim ozirom na slovanski prajezik je bila za Kreka ključno vprašanje, če sklepamo po skrbni in temeljiti predstavitvi osnovnih idej, stališč in tudi pomislekov, ki jih je ponekod utemeljeval predvsem s splošnimi načeli. Osrednje ugotovitve so iz primerjalnega jezikoslovja oziroma iz sredstev in načel, ki jih je takrat imelo na voljo: med temi je na prvem mestu analiza stopnje jezikovnega sorodstva med posameznimi jeziki, pri čemer pa ni sporno, da sta dva jezika tem bolj sorodna, kolikor dlje je trajala njuna (jezikovna) skupnost. Za prikaz individualizacije indoevropskih jezikov je Krek uporabil dve tedaj priznani hipotezi o načinu in poteku jezikovnega razvoja (tj. jezikovne spremembe), ki naj bi bil odločilen za vsako individualizacijo.

Debelna teorija (A. Schleicher) je v svojem jedru alohtonistična in predvideva odselitev govorcev, zato predvideva sistem kronološko zaporednega niza prajezikov in izhaja iz podmene, da jezikovna diferenciacija (tj. jezikovne inovacije) nastajajo v delu, ki se je bil odcepil. Zato naj bi stopnja arhaičnosti v jezikih posredno dokazovala tudi relativno kronologijo odcepitve. Ker sta stara indijsčina in iransčina (*asiatische Abtheilung*) bolj arhaični od drugih arijskih jezikov – keltščine, italščine, grščine (*südliche europäische Abteilung*) in nemščine, litavščine, slovanščine (*nördliche europäische Abteilung*) – to pomeni, da se je od arijskega prajezika prva odcepila severnoevropska veja, nato južnoevropska veja, medtem ko je azijska veja najdlje ostala v pradomovini. Zaradi tesnega jezikovnega sorodstva med azijsko in južnoevropsko vejo domneva, da je morala obstajati tudi prehodna jezikovna stopnja, tj. azijsko-južnoevropski prajezik. Proces diferenciacije je nenehno potekal in povzročil nadaljnje cepitve: iz azijskega dela se razvijeta indijsčina in iransčina, iz južnoevropskega grščina in italokeltščina (in še naprej italščina in keltščina), iz severnoevropskega pa nemščina in

slavolitivščina (in še naprej slovanščina in litavščina). – Modificirane oblike te teorije pa so predvidevale delitev arijskega prajezika na dva dela: na vzhodnoarijski (azijski) in zahodnoarijski (evropski) del (C. Lottner, L. Havet, E. Förstemann),⁹ vendar pa se med seboj ločijo po podrobnostih, med drugim po umeščanju posamičnih jezikov. Za nespodbitno šteje dognano naslednjo relativno kronologijo cepitve: slovanščina in litavščina sta med seboj tesno povezani, obe skupaj z nemščino, ta s keltščino, keltščina z italščino, italščina z grščino, grščina z indijščino in indijščina z iransčino. Odprto pa ostaja vprašanje razmerja med iranskim in slovanskim.

Osnovna ideja *valovne teorije* (J. Schmidt) je povezana s tezo o kontinuirano naseljenem prostoru, v katerem praktično ni jezikovnih meja, ampak obstajajo samo prehodi iz enega jezika v drugega. Ideja prajezika tako postane skoraj fikcija, saj vsaj jezik predstavlja vezni člen med dvema sosednjima jezikoma, s katerima ga vežejo vsakič druge jezikovne značilnosti, ki pa po bistroumni Krekovi pripombi niso enako stare. Krek je imel cepitveno teorijo za naravnejšo, saj si je samo znotraj tega procesa mogoče zamisliti sorodstvene odnose.

Slovanska etnogeneza naj bi potekala prek še dveh stopenj (prajezikov): najprej severnoevropskega jezika (germansko-baltsko-slovansko) s trinajstimi skupnimi jezikovnimi značilnostmi in nekoliko pozneje baltoslovanskega jezika s sedmimi skupnimi jezikovnimi potezami. Po tem pa je nastopila faza slovanske jezikovne individualnosti, za katero so značilni slovanski jezikovni pojavi, kakršni so npr. razvoj samoglasnikov iz dvoglasnikov, razvoj nosnikov, razvoj polglasnikov, nastanek odprtih zlogov, satemski refleksi za indoevropske palatalne velare, ki so skupno izhodišče za vse slovanske jezike.

Do razpada enotnega slovanskega prajezika, ki naj bi povzročil tudi odcepitev dela ljudstva, je spet pripeljala jezikovna diferenciacija, ki jo ima Krek za pričakovani proces in ki se je nadaljevala tudi še naprej, dokler v končni fazi ni pripeljala do nastanka sodobnih slovanskih jezikov. Po Krekovem mnenju naj bi se slovanski prajezik najprej razcepil na dva dela, tj. na zahodno- in na severovzhodno-južnoslovanski prajezik, nato pa prvi še naprej na češčino in lužiško srbščino, drugi pa na severovzhodni del (ruščina) in južni del, ki naj bi se delil še naprej na slovenskega (slovenščina, bolgarščina) in srbskega (srbščina, hrvaščina).

Teza o tem, da se je slovanski prajezik najprej razcepil na dva dela, spada med klasične postavke slovanske filologije z začetka 19. stoletja in tudi v njen dokaz navajane jezikovne značilnosti (tj. razvoj skupin *dl, dn*; razvoj skupin *tj, dj*; epentetični *l'*; razvoj skupin *kv, gv*; leksične razlike) spadajo v dokazni inventar že od J. Dobrovskega in J. Kopitarja. Pač pa je Krek z jezikoslovnimi dokazi zavrnil hipotezo, po kateri naj bi se od poljskega dela najprej odcepila polabščina, šele nato pa še češčina in lužiška srbščina. Prav tako je zavrnil jezikoslovno hipotezo, ki je temeljila na tedanjih tolmačenjih polnoglasja kot predruskega pojava in po kateri naj bi severovzhodni del (ruščina) že v prvi fazi jezikovne diferenciacije tvoril posebno (tj. tretjo) praslovansko narečno enoto.

⁹ Glavni jezikovni značilnosti tega dela naj bi bili: obstoj sonanta l in obstoj vokala e.

Tudi za razumevanje lingvogenetskih procesov na slovanskem področju se je zdela Kreku debelna (cepitvena) teorija spet primernejša, ker valovna teorija pojasni samo stare in skupne pojave. Menil je namreč, kakor je v slavistiki veljalo vse do pojava diahrone arealne lingvistike, da je najstarejše tisto, kar je v jezikih najbolj razširjeno (tj., da ima širok areal), mlajše pa, kar je ozko zamejeno (ima ozek areal).

Naj pa v zvezi z domnevanim potekom jezikovne cepitve v južnem delu na t. i. *slověnski* (tj. slovenski, bolgarski) in srbsko/hrvaški del še posebej opozorim na izrazito filološki relik, ki ga je, izhajajoč iz Porphyrogenetove omembe v delu *De administrando imperio*, prvi poudaril že J. Kopitar in ki se posredno kaže tudi v panonski teoriji: Slovani naj bi se naselili na jugu v dveh (oziroma treh) valovih, tj. v prvem valu naj bi ves Balkan naselili Slověne, z drugim oziroma tretjim pa naj bi prišli Srbi in Hrvati.

SKLEP

Prispevek lahko sklenem z naslednjimi ugotovitvami: Gregor Krek gotovo spada med tista velika imena slovanske filologije, ki so se s svojim delom za trajno zapisala v njeno zgodovino.

1. Med njegove velike slavistične zasluge gotovo spada druga izdaja knjige *Einleitung in die slavische Literaturgeschichte* (1887), ki je zaradi temeljitega prikaza znanstvenega dogajanja in razvoja znanstvene misli z vsemi iskanji in stranpotmi danes še dodatno zanimiva in pomembna.

2. Krekovo razgledanost in kritično presojanje posredno dokazujejo njegova opozorila o tem, da so raziskave šele na začetku ali pa jih sploh še ni, ipd., da zato sklepi niso zmeraj enoumni in zanesljivi, skratka, dobro se je zavedal vseh omejitev, ki so izhajale iz tedanjega razvoja znanstvene misli.

3. Tudi v kontekstu pravkar povedanega je treba videti po eni strani njegovo trdno navezanost na znanstveno tradicijo, na drugi pa kritičen odnos in previdnost zlasti do novosti, ki jih ni mogel uskladiti s svojimi splošnimi načeli in spoznanji. Navezanost na tradicijo se vidi tudi v rabi tradicionalne terminologije in pojmov in delnem nerazumevanju novega (npr. zavračanje ideje o zakonitosti glasovnih razvojev na podlagi raznorodnega gradiva v Miklošičevi primerjalni slovnici; zavračanje sistema enoznačnih črk za jezikovno rekonstrukcijo).

4. Znanstvena in človeška veličina G. Kreka pa se nedvomno pokaže v njegovem sprejemu novih jezikoslovnih šol, zlasti mladogramatične, čeprav se zdi, da v tistem času še ni bila tako jasno profilirana, da bi G. Krek z vso širino spregledal, za kako daljnosežno pomemben dogodek gre prav v smislu pridobivanja več in zanesljivejših znanj za preučevanje razvoja posamičnih indoevropskih jezikov.

LITERATURA IN VIRI

Dolenc, Janez

1992 Krek, Gregor. V: *Enciklopedija Slovenije* 6. Ljubljana: Mladinska knjiga.

2005 Dr. Gregor Krek, utemeljitelj slavistike v Gradcu. *Jezik in slovstvo* 50 (3–4): 125–127.

Glaser, Karol

1896 *Zgodovina slovenskega slovstva. III. zvezek: Bleiweisova doba od 1848 do 1870. leta.* V Ljubljani: Založila Slovenska Matica: 193–195 [pod: Gregor Krek].

Grafenauer, Ivan

1911 *Zgodovina slovenskega slovstva II. del: Doba narodnega prebujenja (1848-1868).* Ljubljana: Založila Katoliška bukvarna: 458–460 [geslo: Gregor Krek].

Jagić, Vatroslav

1910 *Istorija slavjanskoj filologii.* Sanktpeterburg: 785–786.

Krek, Gregor

1858a Divji mož. *Novice gospodarske, obertniške in narodne* 16: 84–85.

1858b O naši književnosti. *Novice...* 16: 243–244.

1858c Cena pesem narodnih. *Novice...* 16: 293–294.

1866 Über die nominale Flexion des Adjektivs im Alt- und Neuslovenischen. *Jahresbericht über die steiermärkisch-landschaftliche Ober-Realschule in Graz für das Jahr* [Graz] 15.

1881 O novoslovenskem rokopisu zgodovinskega društva koroškega. *Kres* 1 (3): 173–190.

1884 Razne malenkosti. *Kres* 4 (2): 107–112; (8): 414–421.

1887 *Einleitung in die slavische Literaturgeschichte. Akademische Vorlesungen, Studien und kritische Streifzüge.* Zweite völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Graz: Verlag von Leuschner & Lubensky.

Lindeman, Friederik Otto

1970 *Einführung in die Laryngaltheorie.* Berlin (Sammlung Göschen Band; 1247/1247a).

Miklosich, Franz

1879 *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen. Erster Band: Lautlehre.* Wien.

Ottův Slovník Naučný XV [OSN 15].

Pirjevec, Avgust

1925–1932 *Slovenski biografski leksikon. Prva knjiga.* V Ljubljani: Založila Zadružna gospodarska banka: 557–558 [pod: Gregor Krek].

Slodnjak, Anton

1962 Krek, Gregor. V: *Enciklopedija Jugoslavije* 5. Zagreb.

Wytzens, Günter

1968 *Österreichisches biographisches Lexion.* 1815–1950 4, 1966–1969 [18. snopič]. Wien [pod: Gregor Krek].

GREGOR KREK AND LINGUSTICS

Gregor Krek is one of the great figures of Slavic philology whose works and names are indelibly inscribed in the discipline's history.

*1. The second edition of his book *Einleitung in die slavische Literaturgeschichte* (1887) certainly ranks among his great contributions to Slavic studies, and this work is of additional interest and importance today because of its thorough presentation of scholarly events and the development of scholarly thought, with all of its searching and wandering.*

2. Krek's knowledge and critical judgment is indirectly shown by his cautions that research was still in its infancy or had not yet even begun and, similarly, that its findings were not always unambiguous and reliable. In short, he was well aware of the limitations of scholarly thought as developed at the time.

3. Within this context, one must recognize Krek's solid affiliation with scholarly tradition on the one hand, but on the other hand his critical relationship and caution, especially regarding innovations that he was unable to harmonize with his general principles and findings. Krek's attachment to tradition is also seen in his use of traditional terminology and concepts, and in his partial failure to understand new ideas (e.g., his rejection of the concept of the regularity of sound change based on diverse material in Miklošič's comparative grammar and his rejection of monosemic symbols in linguistic reconstruction).

4. Krek's greatness as a man and scholar is clearly demonstrated in his acceptance of new schools of linguistics, especially the Neogrammarians. However, this school was apparently not yet clearly defined, and therefore despite his breadth Krek overlooked the far-reaching significance of this development for the acquisition of additional and more reliable information in the study of individual Indo-European languages.

Prof. dr. Alenka Šivic - Dular
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
alenka.sivic@guest.arnes.si